

Foto van/door Entree-studenten op de leerwerkplek bij de lunchroom van een kringloopbedrijf.

BETEKENISVOLLE HYBRIDE LEEROMGEVINGEN VOOR ENTREE-STUDENTEN

Waardecreatie met Photovoice

Motiverend onderwijs vormgeven voor Entree- en niveau 2-studenten in het mbo is een uitdaging. Het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Leven Lang Flex (CIV LLF) heeft hybride leeromgevingen ontwikkeld, die aansluiten bij wat deze studenten nodig hebben: praktijkgericht leren, intensieve begeleiding en een kleinschalige setting. Maar hoe ervaren zij deze vorm van opleiden? En wat betekent het voor hen? Samen met de studenten zijn deze vragen onderzocht met Photovoice, een participatieve methodiek waarbij zij hun ervaringen zelf in beeld en woord vastleggen. **MARIANNE WILDEMAN, JANTJE TIMMERMAN**

OPLEIDEN IN HYBRIDE LEEROMGEVINGEN

Binnen het CIV LLF worden studenten Entree en niveau 2 van mboRijnland opgeleid in hybride leeromgevingen die volledig worden vormgegeven in samenwerking met regionale

werkveldpartners. Gezamenlijk wordt hier gewerkt aan duurzame arbeids-perspectieven. Studenten worden binnen de context van het bedrijf begeleid door praktijkopleiders van het bedrijf en docenten en instructeurs van de onderwijsinstelling.

SAMEN ONDERZOEKEN MET PHOTOVOICE

Photovoice is een participatieve onderzoeksmethode waarbij deelnemers via foto-opdrachten (photo) hun ervaringen en ideeën in beeld brengen. Deze foto's vormen de basis

Werkwijze photovoice methodiek*Foto-opdracht voor studenten*

- > Maak op je leerwerkdagen én je schooldag 3 tot 5 foto's per dag van momenten die je opvallen, momenten die jij belangrijk vindt, bijvoorbeeld wanneer je iets hebt geleerd, of wanneer juist niet.
- > Geef bij iedere foto een korte toelichting. Dat mag in een appje of een spraakbericht.

Gesprek met studenten per leeromgeving (Latz, 2017)

- > Wie heeft deze foto gemaakt?
- > Wat zien we hier?
- > Wat doe je hier, wat heb je ervan geleerd?
- > Vond je dit belangrijk om te leren, waarom deze foto?
- > Van wie heb je dat geleerd?
- > Hoe zie jij je eigen rol hier op de werkplek?
- > Waren er belangrijke momenten waar je geen foto's van hebt gemaakt? Welke waren dat?

voor verdiepende gesprekken (voice) en mogelijke vervolgacties (Wilderink, 2023). Recht doen aan de inbreng van studenten in een participatief onderzoek, vraagt om methodes waarmee studenten die inbreng kunnen leveren. In dit project ondersteunde deze methodiek studenten om hun leefwereld binnen de hybride leeromgeving zichtbaar te maken, op een manier die minder afhankelijk is van bijvoorbeeld (Nederlandse) taalvaardigheid zoals bij een standaard interview. Studenten bepalen zelf wat ze vastleggen en geven zo richting aan het gesprek, dat begint bij de foto en vervolgens uitzoomt naar de bredere context. Zo komt hun perspectief centraal te staan in het onderzoek.

De onderzoeksvragen die daarbij centraal stonden waren:

1. Wat vinden studenten, docenten en praktijkopleiders belangrijke

elementen in een hybride leeromgeving?

2. Hoe beleven studenten, docenten en praktijkopleiders het leren en werken in een hybride leeromgeving?

HET PROJECT

In twee opeenvolgende studiejaar (2022/2023 en 2023/2024) is photovoice ingezet. In ronde 1 met studenten, in ronde 2 met studenten, docenten en praktijkopleiders. Bij de start kregen deelnemers uitleg over de opdracht en werden voorbeelden en privacyaspecten rondom het fotograferen van personen besproken. Vervolgens maakten deelnemers gedurende een week foto's binnen hun leeromgeving van momenten die voor hen belangrijk waren. De foto's stuurden zij naar de onderzoekers, hierbij konden zij een korte toelichting geven. Na een week werd per leeromgeving een gesprek op locatie gepland, waarin het verhaal achter de gemaakte foto's gezamenlijk besproken werd met de deelnemers. Tijdens de gesprekken werd gebruik gemaakt van een set ondersteunende open vragen (Latz, 2017).

ANALYSE

De foto's en gesprekken zijn geanalyseerd vanuit twee invalshoeken. De eerste lens richtte zich op waarden die studenten motiverend vonden,

Verzamelde data*Ronde 1 schooljaar 22/23*

- > 7 leeromgevingen
- > 24 studenten Entree en niveau 2
- > Aantal foto's: 94

Ronde 2 schooljaar 23/24

- > 2 leeromgevingen
- > 15 studenten Entree en niveau 2
- 4 praktijkopleiders
- 3 docenten
- > Aantal foto's: 47

zoals 'leuk,' 'uitdagend' of 'routine.' De tweede lens ging over de leerbeleving: hoe studenten het leerproces ervoeren en welke momenten indruk maakten. Door deze perspectieven te combineren, ontstond een rijk beeld van wat studenten motiveerde, hoe zij het leren beleefden en welke

PHOTOVOICE IS EEN PARTICIPATIEVE ONDERZOEKSMETHODE

omstandigheden hun leerproces versterkten of juist bemoeilijkten. In de tweede ronde is dit beeld versterkt met het perspectief van docenten en praktijkopleiders.

LEEROMGEVINGEN DOOR DE OGEN VAN STUDENTEN

De foto's die studenten maakten, kunnen verdeeld worden in de volgende groepen: 1) foto's gemaakt op de werkvloer, 2) foto's van activiteiten en concrete handelingen (schoonmaken, voedsel bereiden, voorraad beheren, machines gebruiken), 3) foto's van eindproducten waar ze trots op zijn en 4) foto's op het moment dat studenten eraan dachten of de docent hen erop wees, op moment dat het kon en 'rustig' was in de leeromgeving.

Waarden

Tijdens de gesprekken is studenten gevraagd naar welke waarden de foto's voor hen weergeven in relatie tot de leeromgeving. Over de leeromgevingen heen, kwamen daar de volgende overkoepelende waarden uit naar voren:

- Structuur: dagstart, terugkerende taken, vertrouwde begeleiders. »

Foto van/door Entree-studenten op de leerwerkplek van een cultuurcentrum.

- Leren in de praktijk: beroepsvaardigheden ontwikkelen in veilige, realistische werkruimtes met passende materialen.
- Samenwerken en samen leren: leren van docenten, praktijkopleiders, collega's, klanten en medestudenten.
- Zelfstandigheid: eigen taken kunnen kiezen, leervragen inbrengen, initiatieven nemen, eigen interesses ontdekken.
- Waardering en trots: erkenning door collega's, klanten, praktijkopleiders en docenten, nieuwe vaardigheden leren, werken aan goede eindproducten, persoonlijke en professionele groei.

Beleving

Hoe studenten de leeromgeving beleven, hangt nauw samen met de waardering die zij ervaren. Zoals een student verwoordt: *'ik word door gasten gewaardeerd'*. Ook het gevoel zich op hun plek te voelen in de leeromgeving wordt als waardevol ervaren: *'de leeromgeving is een soort*

'home away from home' en ondertussen leer je'. (bij een foto van groepswerkzaamheden).

Studenten vinden het belangrijk dat ze niet alleen taken mogen uitvoeren die uitdagend zijn, zoals *'koekjes bakken is lastiger, geeft meer uitdaging'*, maar ook dat ze het vertrouwen krijgen om *'met de pompwagen te mogen rijden'*. Trots zijn op eigen prestaties, zoals *'mijn eigen gerecht op de kaart'* (bij een foto van de menukaart), en serieus genomen worden, bijvoorbeeld *'het gesprek voeren met de student en niet over de student'* (bij een foto van een begeleidingsgesprek met de docent), speelt eveneens een belangrijke rol. Daarnaast waarderen studenten de wijze van begeleiding: *'Ze helpen je altijd, ook als er iets fout gaat dan herstellen ze dat en leggen je uit hoe het wel moet of beter kan'*. (bij een foto van laswerkzaamheden).

LEEROMGEVINGEN DOOR DE OGEN VAN BEGELEIDERS

Foto's van praktijkopleiders kenmer-

ken zich in foto's van: 1) studenten en hun (eind) producten waar zij trots op zijn, 2) foto's die betrokkenheid bij studenten verbeelden en 3) werkzaamheden die 'er ook bij horen' (zoals de werkplek schoonmaken).

Docenten maken vooral foto's van 1) momenten tijdens de generieke lesdag, 2) logistieke organisatie van het begeleiden bij de bedrijven en 3) coaching momenten met de student.

Waarden

In de gesprekken aan de hand van de foto's met praktijkopleiders en docenten kwamen de volgende waarden naar voren:

- Leren in de praktijk: taken uitvoeren en stap voor stap verantwoordelijkheid nemen, ontwikkelen van vakinhoudelijke, sociale en werknemersvaardigheden.
- Eigen initiatief: ruimte passend bij het niveau van de student, bevordert zelfvertrouwen, motivatie en eigenaarschap.
- Begeleiding op maat: afgestemd op behoeften, mogelijkheden en persoonlijke leerdoelen; kansen signaleren en bijstellen.
- Samenwerking: waardeerend samenwerken tussen docenten en praktijkopleiders; ook contact met ouders en sociaal domein wordt gewaardeerd.

DOCENT: 'IK DENK DAT
ONZE KRACHT LIGT IN HET
KLEINSCHALIGE'

- Betrokkenheid en trots: trots en betrokken bij persoonlijke en professionele ontwikkeling van studenten.

Beleving

Hoe docenten en praktijkopleiders de leeromgeving beleven, draait voor een belangrijk deel om hoe de samenwerking tussen de begeleiders in een hybride leeromgeving wordt ervaren: *'Ik denk dat onze kracht ligt in het kleinschalige. We hebben een klein, vast team dat al jarenlang hetzelfde is.'* (docent).

Daarnaast is het afstemmen op de behoefte van de student een aspect dat ruime aandacht krijgt in de gesprekken *'Kijken of het werkt, werkt het niet, toch weer aanpassen, en die flexibiliteit, maar ook dat individuele wat je kunt aanbieden, ja, dat maakt het heel mooi en dan bied je een groep jongeren die anders thuis had gezeten [...] die bied je toch ook echt de kans om het papiertje te behalen.'* (praktijkopleider)

CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Het inzetten van photovoice heeft een rijk beeld opgeleverd van hoe studenten, docenten en praktijkopleiders de leeromgeving ervaren. De foto's en gesprekken expliciteren belangrijke waarden en belevingen die het leerproces beïnvloeden. Studenten hechten waarde aan een leeromgeving waarin zij zich veilig voelen en gezien en gewaardeerd worden om wie ze zijn. Ze willen uitdaging en ruimte krijgen voor eigen initiatief, binnen een leeromgeving met een duidelijke structuur en voldoende zelfstandigheid.

Begeleiders benadrukken de waarde van een kleinschalige, flexibele leeromgeving waarin afgestemd wordt op individuele behoeften. Een leeromgeving waarin studenten verantwoordelijkheid krijgen die passen bij hun niveau, fouten mogen maken om te groeien, en actief worden ondersteund in hun ontwikkeling binnen een betrokken en op maat afgestemde context.

advertentie

**Een nieuw
Zorg KD!
Wat nu?**

Blijf op de hoogte
van het nieuwe
lesmateriaal via

thiememeulenhoff.nl/traject-zorg

Photovoice blijkt een waardevolle methodiek om deze perspectieven te verzamelen en te verbinden, en biedt aanknopingspunten voor het versterken van leeromgevingen die motiveren, ondersteunen en bijdragen aan persoonlijke en professionele groei van studenten. Photovoice stimuleert bovendien dialoog en reflectie tussen

betrokkenen, wat de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een krachtige leeromgeving versterkt. ■

- MARIANNE WILDEMAN (MWILDEMAN@MBORIJNLAND.NL) WERKT ALS DOCENT-ONDERZOEKER BIJ HET PRACTORAAT [LEVEN LANG FLEX](https://www.langflex.nl), MBORIJNLAND.
- JANTJE TIMMERMAN (JANTJE.TIMMERMAN@HU.NL) WERKT ALS ONDERZOEKER BIJ LECTORAAT MEERTALIGHEID EN ONDERWIJS, HOGESCHOOL UTRECHT.

Poster Ronde 1
Photovoice

Poster Ronde 2
Photovoice

Literatuurverwijzingen

- > Latz, A. O. (2017). *Photovoice research in education and beyond: A practical guide from theory to exhibition*. Routledge.
- > Wilderink, I. (2023). *Handleiding photovoice methode*.